

Evropski
pokret
Srbija

jul / 2017

ODGOVORNOST I PREPORUKE U FIOCI: DA LI JE POSTUPANJE PO PREPORUKAMA OMBUDSMANA MOGLO SPREČITI POSLEDNJI TALAS NASILJA U PORODICI?

Da li je stvarno neophodno da toliko žena i dece izgube život kako bi se pažnja nadležnih organa, medija i građana konačno skrenula na goruće sistemske propuste? Pre niza novih obećanja i pompeznih novih inicijativa, koji su samo nadgradnja novih spratova u kuli od slonovače, krajnje je vreme da državni čelnici i nadležna ministarstva prelistaju već postojeće izveštaje, preporuke i mišljenja nezavisnih organa i drugih stručnih tela koja se ovom temom bave.

Tara Tepavac*

Protekle nedelju obeležile su dve tragične vesti o ubistvu žena i deteta, žrtava nasilja u porodici, ispred centara za socijalni rad na Novom Beogradu i u Rakovici. U atmosferi senzacionalističkog medijskog izveštavanja, skandalizovanoj javnosti promptno su se obratili čelnici države i nadležnih ministarstva sa raznoraznim najavama i *ad-hoc* rešenjima. Usledio je niz obećanja, od udružene akcije nadležnih organa, preko formiranja još jednog u nizu novog tela – [saveta za sprečavanje nasilja u porodici](#), do reforme zakonodavstva, institucionalnih mehanizama i pooštrenih kaznenih mera.

Međutim, problem porodičnog nasilja u Srbiji, nažalost, nije retka i vandredna situacija – već sistemski problem sa kojim se svakodnevno suočavaju žene, deca, socijalni i drugi „nevidljivi“ radnici. Podaci godišnjih izveštaja mreže Žene protiv nasilja pokazuju da se [„u proteklih pet godina desilo 170 ubistava u formi femicida, od toga 57 vatrenim oružjem“](#), a novo istraživanje Centra za javne politike pokazalo da se je [od početka 2017. godine do maja u Srbiji ubijeno 19 žena u porodično partnerskom odnosu](#). Istraživanje navodi da je MUP [„u periodu od 2012. do 2015. godine evidentirao 16.858 slučajeva nasilja u porodici“](#) [od kojih je su žrtave nasilja u 80% slučajeva žene](#). Međutim, glasovi onih koji se ovom temom bave ne čuju se kad utihne interes medija. Očigledno nisu dovoljno glasni, ni

interesantni da bi doprli do nadležnih državnih struktura koje bi trebalo da obezbede njihovo redovno, pravovremeno i sistemsko rešavanje.

Jedna od institucija koja se borbom protiv nasilja u porodici i zaštitom ravnopravnosti bavi redovno je Zaštitnik građana, jer prati i kontroliše rad svih „karika“ u lancu nadležnih državnih organa, utvrđuje eventualne propuste i daje preporuke kako bi se ovakvi zločini sprečili na vreme.

Tako je Zaštitnik građana, samo tokom 2016. godine, pokrenuo postupak kontrole povodom 14 slučajeva ubistava žena i u čak 12 utvrdio propuste u radu nadležnih organa i službi. Štaviše, [poslednji izveštaj Zaštitnika građana za 2016. godinu](#) sadrži 45 sistemskih ključnih preporuka za otklanjanje propusta koje je utvrdio u ovoj oblasti. Preporuke su upućene Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu za rad, Ministarstvu zdravlja i Pokrajinskom sekretarijatu za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova. Između ostalog [preporučeno je i nadzor u centrima za socijalni rad, kako bi se utvrdili propusti](#). Ministar za socijalna pitanja Zoran Đorđević izjavio je prošlog četvrtka, tek tri meseca kasnije i u sred medijske euforije [“moram naložiti nadzor, to je moja zakonska obaveza”](#).

“Mi smo organizovali sastanak i pozvali sve njih, gde smo govorili šta smo uočili u njihovom radu. To su sistemske preporuke i nešto ne može da se promeni za 15 dana, ali smo se dogovorili da nas obaveštavaju o tome šta su uradili. Dobili smo informacije od Ministarstva zdravlja i Ministarstva rada. Od MUP-a nismo dobili povratne informacije”, objasnila je nedavno zamenica zaštitnika građana za rodnu ravnopravnost i prava deteta, Gordana Stevanović, u [emisiji Kažiprst](#).

Ova dva slučaja uznemirujuće ilustruju potrebu za hitnim rešavanjem sistemskih propusta. Sa druge strane, ilustruju i posledice ignorisanja preporuka i mišljenja ključnih nezavisnih organa zaduženih da štite prava građana prate i kontrolišu rad organa vlasti, poput Zaštitnika građana. Osim organa vlasti koji ne odgovaraju na upućene preporuke, i Skupština ima udela u (ne)odgovornosti za razmatranje godišnjih izveštaja nezavisnih organa.

Pomenuti godišnji izveštaj Zaštitnika građana za 2016. godinu podnet je Narodnoj skupštini još u martu mesecu. Pa ipak, nadležni odbori ovaj izveštaj nisu uzeli u razmatranje do danas, a Skupština je umesto regularnog rada tokom proleća čak i

[pauzirala zasedanja parlamenta zbog predsedničkih izbora.](#) Skupština takođe nije razmatrala prethodna dva izveštaja Zaštitnika građana, za 2015. i 2014. godinu. Razmatranje ovih izveštaja od strane Skupštine i njenih odbora od ključne je važnosti kako bi mehanizam kontrole organa vlasti i zaštite prava građana koji obezbeđuju nezavisni organi delotvorno funkcionisao u praksi. Izveštaji nezavisnih organa su njihov ključan instrument, čija delotvornost u velikoj meri zavisi od mogućnosti da njima skrenu pažnju javnosti i parlamenta na žalbe građana i propuste u radu organa vlasti. Stoga su zaključci koje Skupština donosi povodom izveštaja nužni za primenu njihovih preporuka, odnosno za otklanjanje nedostataka i unapređenje funkcionisanja državnih organa koje parlament nadzire i kontroliše.

Sa druge strane, neredovno razmatranje izveštaja nezavisnih organa u Skupštini i ignorisanje njihovih preporuka samo je deo [prepreka sa kojima se nezavisni organi redovno susreću](#). Ove prepreke prepoznate su i u izveštajima Evropske komisije, s obzirom da proces pregovora o pristupanju Srbije EU poseban značaj pridaje ravnoteži vlasti, dobroj upravi i vladavini prava. Pобољшanje položaja ovih organa i njihove saradnje sa Skupštinom preduslov je ne samo za napredak Srbije u procesu EU integracija, već i za izgradnju kvalitetnih demokratskih institucija.

Da li je stvarno neophodno da toliko žena i dece izgube život kako bi se pažnja nadležnih organa, medija i građana konačno skrenula na goruće systemske propuste? Pre niza novih obećanja i pompeznih novih inicijativa, koji su samo nadgradnja novih spratova u kuli od slonovače, krajnje je vreme da državni čelnici i nadležna ministarstva prelistaju već postojeće preporuke i mišljenja nezavisnih organa i drugih stručnih tela koja se ovom temom bave i da za početak primene makar postojeće propise, pre donošenja novih.

Udružen i koordinisan preventivan rad na utvrđivanju propusta, koji neizbežno postoje u svakom sistemu, i na njihovom pravovremenom otklanjanju kako bi se ovakvi tragični epilozi izbegli bio bi najbolji odgovor.

** Autorka je članica Istraživačkog foruma Evropskog pokreta u Srbiji*

Mišljenja i stavovi izraženi u ovom eseju predstavljaju stavove autora i ne odražavaju neophodno i zvanične stavove Evropskog pokreta u Srbiji.